

Is de tijd rijp voor samenwerking met de PKN? Drie HHK-predikanten geven antwoord

cvandaag.nl/premium/93973-is-de-tijd-rijp-voor-samenwerking-met-de-pkn-drie-hhkpredikanten-geven-antwoord

13 december 2022 door Jeffrey Schipper

Bijna twintig jaar na een pijnlijke en ingrijpende kerkscheuring brengen twee protestantse kerken in Apeldoorn kerkelijke eenheid in praktijk. De plaatselijke hersteld hervormde kerk (HHK) en hervormde kerk (PKN) voegen de daad bij het woord door middel van kanselruil. Op zondagmiddag 11 december kreeg dit voor het eerst gestalte. Is dit initiatief een goed moment om onderlinge samenwerking te intensiveren? Is de tijd rijp achttien jaar na het heftige kerkconflict de tijd rijp? Cvandaag sprak met drie hersteld hervormde predikanten.

Bent u met deze predikanten/kerkenraden van mening dat kanselruil een geschikt middel is om eenheid in Christus uit te stralen?

“Ik rijd soms langs een kerk waar ik vroeger preekte. Nu kan dat niet meer”, antwoordt **ds. P. den Ouden**, van de hersteld hervormde gemeente in Katwijk aan Zee, met pijn in zijn hart. “Dan voel ik schaamte, schuld en verdriet. Wat hebben we er een puinhoop van gemaakt. Christus kan niet gedeeld zijn. Wij zijn dus geroepen tot kerkelijke eenheid. Kerkelijke structuren kunnen maar moeizaam veranderd worden. Daarom kan kanselruil een goede eerste stap zijn. Zo kan er iets zichtbaar worden van de eenheid in Christus die de kerkmuren overstijgt. Ik zou al diep dankbaar zijn als dat kan worden bereikt.”

"Kerkelijke structuren kunnen maar moeizaam veranderd worden. Daarom kan kanselruil een goede eerste stap zijn."

Ds. G. Kater van de hersteld hervormde gemeente in Arnhem wijst op Johannes 17:21, waar Christus bidt om de eenheid van Zijn gelovigen. “Het gaat daarbij in de eerste plaats om geestelijke eenheid in de waarheid van Gods Woord. Maar kerkelijke eenheid is daar onlosmakelijk mee verbonden. Als er één plaats bij uitstek is waar Bijbelse eenheid opbloeit is het wel rondom de kansel. De Heilige Geest bouwt de Kerk van Christus immers allereerst plaatselijk door de verkondiging van het Evangelie. Daarom is kanselruil een belangrijke stap om elkaar geestelijk te leren (her)kennen rond het Woord.”

“Het is daarbij wel belangrijk om dit ook kerkordelijk formeel mogelijk te maken”, voegt Kater toe. “Ook is het een belangrijke vraag of een kanselruil overal op een opbouwende manier mogelijk is. De wonden die de breuk van 2004 veroorzaakt heeft blijken er wederzijds soms nog te zijn. Dat vraagt om wijsheid bij predikanten en kerkenraden. Het zoeken van eenheid met anderen mag niet ten koste van de interne eenheid in de gemeente gaan.”

Ds. G. Kater

“Kanselruil is het beste middel om nader tot elkaar te komen”, stelt **prof. dr. W. van Vlastuin**, een voorvechter van kerkelijke eenheid binnen de Hersteld Hervormde Kerk. “Er bestaan in het kerkelijke leven tal van commissies en deputaatschappen om over eenheid te spreken, maar het echte contact ontstaat door de gemeenschap onder en door het Woord. De kerk wordt immers geboren uit (de prediking van) het Woord.”

Los van kanselruil: in hoeverre is bijna twintig jaar na de pijnlijke breuk de tijd rijp om intensievere vormen van samenwerking te zoeken tussen HHK en PKN? En op welke manier kan die samenwerking concreet worden ingevuld?

Prof. dr. Van Vlastuin: “Deze vraag kent twee kanten. In de eerste plaats is na 2004 de tijd altijd al rijp geweest voor samenwerking met orthodox-gereformeerde gemeenten en

ambtsdragers binnen de PKN. Het is goed om te beseffen dat er geen onderlinge theologische conflicten aan de breuken van 2004 ten grondslag lagen. Alle gemeenten en ambtsdragers werden geconfronteerd met een proces dat niemand begeerde. De kritiek op dit proces was eenparig, maar op het scherp van de snede was er soms een minimaal verschil in kerkleer dat leidde tot gescheiden kerkelijke wegen. Het onderscheid tussen instituut en persoon maakt het mogelijk om de broederschap te blijven beoefenen.

"Ook binnen de PKN zijn er velen die nog steeds een geding voeren met het instituut en de identiteit van de PKN. Dat geeft verbondenheid om samen geworteld te zijn in het gereformeerde belijden."

In de tweede plaats blijft het geding met de PKN als instituut bestaan. Ik acht het nog steeds onbestaanbaar dat men met een meerderheid van stemmen de identiteit van de oude Nederlandse Hervormde Kerk meende te kunnen en te moeten veranderen. Predikanten die als onder ede zich hadden verbonden aan het gereformeerde identiteit van de Nederlandse Hervormde Kerk en daar om God en hun geweten trouw aan wilden blijven, kregen een brief dat zij 'uit het ambt ontheven' werden. Ook kregen zij te maken met het juridisch geweld van PKN. Verschrikkelijk allemaal. Daar komt bij dat door het verdwijnen van de oude Nederlandse Hervormde Kerk het gemeenschappelijk oriëntatiepunt voor de kerken in ons land is weggevallen. Ik acht dat een oordeel en ik zie zich dat steeds meer voltrekken. Kortom, ook binnen de PKN zijn er velen die nog steeds een geding voeren met het instituut en de identiteit van de PKN. Dat geeft verbondenheid in deze tijd van secularisatie om samen geworteld te zijn in het gereformeerde belijden."

Ds. Den Ouden: "Ik heb 2004 als een drama ervaren. En de pijn wordt na zoveel jaren eerder meer dan minder. Ik kan en wil er niet aan wennen. Het woord 'hersteld' krijg ik maar moeizaam over mijn lippen. Ik ben gewoon hervormd. Kort na 2004 was ik met SGP-senator Diederik van Dijk betrokken bij het Hervormd Beraad, waaraan broeders uit de PKN en de HHK deelnamen. Maar dat is na een paar jaar doodgebloed. We stonden voor een voldongen feit en daar is niets aan te veranderen."

Ds. P. den Ouden [credits: Geloofstoerusting]

Nu we zo'n twintig jaar verder zijn merk ik her en der het verlangen naar toenadering. Al weet ik ook dat niet iedere gemeente en voorganger er warm voor loopt. Maar het is goed hervormd om binnen de bandbreedte van Schrift en belijdenis elkaar ruimte te gunnen. Een heilzame oefening in katholiciteit. Tegelijk een test van ons geestelijke niveau. Het zou me een lief ding waard zijn als dat kerkordelijk geregeld kon worden."

"Persoonlijk weet ik me geestelijk van harte verbonden aan diverse ambtsbroeders en vrienden in de PKN."

Ds. Kater: "Hervormd-gereformeerden binnen de PKN en de HHK hebben dezelfde geestelijke wortels en tot 2004 een gezamenlijke kerkgeschiedenis. Dat lijkt me een belangrijke reden om bij het zoeken van eenheid ons in de eerste plaats te bezinnen op mogelijke vormen van samenwerking met hen die in 2004 meenden een andere keus te moeten maken. Tegelijkertijd moeten we daarbij ook de realiteit onder ogen blijven zien. Als HHK konden we in ons geweten niet mee naar de nieuw gevormde fusiekerk omdat deze, in tegenstelling tot de NHK, niet langer meer de gereformeerde belijdenis erkent als de enige gezaghebbende belijdenis van Gods Woord voor de hele kerk. Dat feit ligt er nog steeds; waardoor ik geen mogelijkheden voor samenwerking zie met de landelijke PKN.

Niettemin zijn er plaatselijk gelukkig soms wel mogelijkheden voor. Daarbij denk ik aan gezamenlijke Reformatieherdenkingen, de zondagsschool, jeugdwerk en ander verenigingswerk. Het is heel mooi als dit kan plaats vinden in wederzijdse geestelijke (h)erkenning en belangrijk om dat zoveel als mogelijk is te bevorderen."

Prof. dr. W. van Vlastuin

Bent u met de predikanten en kerkenraden uit Apeldoorn van mening dat ‘het onze roeping is om gezamenlijk op te trekken’? In hoeverre probeert u zelf als HHK-predikant eenheid met broeders en zusters uit de PKN te bevorderen?

Prof. dr. Van Vlastuin: “Ik kan het goed begrijpen dat men de weg van de PKN meende te moeten en te kunnen gaan. Ik heb zelf ook intensief gezocht naar ruimte in mijn geweten om deze weg te gaan, het kostte mij veel strijd om mij van deze weg te distantiëren, maar ik meende voor Gods aangezicht deze weg niet te kunnen gaan. Zo heb ik mij altijd verbonden gevoeld met broeders en zusters in de PKN zonder dat 2004 daar verandering in heeft gebracht. Bovendien blijft het een roeping om de eenheid te zoeken met broeders en zusters in de PKN, in de CGK, in de (O)GG, in de GKv, enzovoorts. Al deze denominaties zijn brokstukken van de ene kerk van de Reformatie in ons land. Katholiek beleven betekent dat we blijven leven uit de eenheid en de heelheid van deze historische kerk.”

"In Katwijk heb ik met hervormde collega's goede contacten. Bij verschillenden kom ik soms op de koffie."

Ds. Kater: “We mogen er nooit aan gewend raken dat het lichaam van Christus op aarde gescheurd is. Laten we, in verootmoediging over onze schuld aan alle kerkelijke gebrokenheid, daarom (blijven) zoeken naar wegen en mogelijkheden om de Bijbelse roeping tot eenheid op een goede wijze gestalte te geven. Persoonlijk weet ik me geestelijk van harte verbonden aan diverse ambtsbroeders en vrienden in de PKN, maar ook in andere kerken. De kerkelijke gescheidenheid doet me pijn. Daarom zoek ik plaatselijk en

binnen de (kerkelijke) structuren waarin ik me beweeg graag naar goede geestelijke contacten over kerkmuren heen, daarbij allereerst zoekend naar wat ons bindt. Waar mogelijk ben ik ook graag bereid om deel te nemen aan diverse interkerkelijke initiatieven. Het stemt me erg dankbaar als er bij dergelijke contacten wederzijds geestelijke eenheid ervaren wordt.”

Ds. Den Ouden: “In Katwijk heb ik met hervormde collega’s goede contacten. Bij verschillenden kom ik soms op de koffie. Daarnaast doen we de zondagschool en het jeugdwerk samen, waarbij in de besturen beide kerken vertegenwoordigd zijn. Dat gaat allemaal in goede harmonie. Onlangs verzorgde ik samen met ds. Kunz een toerustingsavond. Ook hebben we een paar keer onder meer een gezamenlijke gebedsdienst georganiseerd. Allemaal dingen waar ik erg dankbaar voor ben. Zeker in onze tijd is het belangrijker dan ooit dat je als kerken gezamenlijk naar buiten treedt.

Bovenplaatselijk zijn er ook gelegenheden waar ik broeders ontmoet, ik denk aan de Haamstedeconferentie. Dat ervaar ik echt als een oase. Je kunt daar van hart tot hart met elkaar spreken en de zorgen van kerk en gemeente met elkaar delen. Dan kun je thuis ook elkaars noden bij de Heere brengen. Vaak zijn de woorden van Habakuk bij me: *Uw werk, o HEERE! behoud dat in het leven. Gedenk in de toorn aan Uw ontferming.*”

Volgende week geven drie PKN-predikanten in een vervolgartikel antwoord op dezelfde vragen die in bovenstaand verhaal aan de orde kwamen.

Ds. M. Messemaker (PKN) legt in de Cvandaag podcast uit waarom hij kanselruil toejuicht. Beluister het fragment vanaf minuut 5:45